

ГАЛУЗЕВА ЕКОНОМІКА

УДК 338:339.5

JEL Classification: F13, L73, Q23

DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.27.2023.297215>

Давидкевич А. О.

магістр

ORCID ID: 0009-0000-2825-0755

Голюк В. Я.

кандидат економічних наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-8050-4158

Дергачов Є. В.

кандидат філософських наук

ORCID ID: 0000-0001-7238-2595

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Davydkevych Alina, Goliuk Victoria, Derhachov Yevgen

National Technical University of Ukraine

"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЕВИНИ ДО ЄС: ЕКОНОМІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ CURRENT STATE AND PROBLEMS OF UKRAINIAN WOOD EXPORT TO EU: ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS

У статті проведено аналіз сучасного стану та проблем експорту деревини до ЄС. Проаналізована динаміка вирубки та відновлення лісів України. Досліджено географічну та товарну структуру експорту деревообробної промисловості. Розглянуто проблему заготівлі лісу та шляхи її усунення. Зазначено основні виклики, з якими стикнулися експортери під час війни. Проведено компаративний аналіз лісових ресурсів України та країн ЄС, виявлено потребу в формуванні загальної стратегії відновлення насаджень. Завдяки аналізу динаміки товарної структури визначено перспективні напрями експорту продукції деревообробної промисловості. За результатами аналізу були сформувані рекомендації щодо вирішення наявних проблем експорту лісу на мікро- та макрорівні.

Ключові слова: деревообробна промисловість, експорт деревини, незаконна заготівля деревини, Державне агентство лісових ресурсів України.

The article reveals the current state and problems of wood export to EU. There is analysis of dynamics of deforestation and restoration of forests in Ukraine. The geographical and commodity structure of exports of the wood industry was calculated. The logging problem and the ways to eliminate it have been analyzed. The main challenges faced by exporters during the war have been indicated. A comparative analysis of Ukrainian and EU forest resources has been carried out that has revealed the need for the formation of the general strategy for the restoration of plantations. Due to the analysis of the dynamics of the product structure, promising directions for the exports of wood industry products have been determined. Based on the results of the analysis, recommendations have been made to solve existing wood export problems at the micro and macro levels. Authors state that at micro-level every enterprise should look for opportunities to optimize work, train new employees, and diversify the product structure of exports. For economic development and post-war recovery, entrepreneurs should focus on exporting products with high added value, such as designer furniture, construction details, wood pellets as biofuel or interior items. One of important directions of the development of the forest industry in Ukraine is the creation of statistical databases with open access to data on harvesting, certification, sale and use of wood. There is a need of the large-scale financing and the implementation of government programs for the restoration of existing forests and the creation of new forests. These measures would help to increase the supply of wood and to use the available resources in domestic production and to facilitate the expansion of the range of sales to foreign markets. The paper shows that Ukrainian woodworking industry has the growth potential and ability to increase profits from operating activities in both domestic and foreign markets, as there is a demand for Ukrainian wood. Authors state that the promising way to achieve strategic goals regarding the development of domestic exports of wood and wood processing products is to combine the efforts of all governmental authorities and business entities in Ukraine.

Keywords: wood industry, wood exports, illegal timber harvesting, State Agency of Forest Resources of Ukraine.

Постановка проблеми. Для забезпечення створення та виконання ефективної експортної стратегії України в лісовій галузі необхідно визначити перешкоди та обмеження для розвитку виробництва, а також запровадити механізм їх усунення. Проблема тіньового експорту деревини у нашій країні є фактором, що негативно впливає на бюджетні надходження та міжнародну репутацію нашої держави. Тому важливим питанням для уряду є упорядкування вирубки та подолання наслідків війни. У той же час, перед нашою країною постає важлива місія збереження лісового фонду й розробка загальної стратегії стосовно відновлення насаджень і порядку використання деревини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню стану деревообробної промисловості та експорту до країн ЄС приділяють увагу такі вітчизняні та зарубіжні науковці як Ангел Є., Завадський Й., Микитин О., Дішко І., Хітка М., Сопушинський І., Яворський П., Павицька Ю., Кухта П. та Литвинова В.

Вагому роль у висвітленні проблеми експорту деревини відіграють Інститут економічних досліджень України та британська неурядова організація «Earthsight». Їх дослідження висвітлюють проблему експорту круглого лісу з України, але не розглядають усі аспекти даної проблематики.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження полягає у тому, щоб висвітлити сучасний стан та проблеми експорту деревини до ЄС, порівняти кон'юнктуру внутрішнього та зовнішнього ринку деревини, провести аналіз статистичної інформації стосовно вирубки та відновлення лісового фонду, а також визначити шляхи підвищення ефективності експортних операцій та заходи підтримки лісової промисловості в Україні.

Виклад основного матеріалу. Українські землі багаті на різноманітні природні багатства, одним з яких є ліси, що ростуть в Карпатах та на Поліссі і є об'єктом, що перебуває під посиленою увагою міжнародних організацій. Загалом, наша держава не забезпечує себе повністю деревиною, лісистість загальної території сягає 16%, але це нижче за норму 20%.

Заходи протекціонізму для захисту лісового фонду є актуальним питанням сьогодення. Світову спільноту хвилюють захист екологічної складової економіки та чистота довкілля. Економічна обґрунтованість політики протекціонізму галузі в Україні була висвітлена через призму питань низької ступені обробки деревини та неналежне використання національних лісових ресурсів. У 2015 році уряд запровадив обмеження

на експорт лісу кругляку у Законі України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (стаття 2. Тимчасова заборона експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді). Згідно з нею тимчасово, строком на 10 років, заборонялося вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених (код 4403 УКТЗЕД):

– деревних порід, крім сосни, – з 1 листопада 2015 року;

– деревних порід сосни – з 1 січня 2017 року.» [3].

Для України передумовою обмеження експорту необробленої сировини була насамперед потреба у посиленні розвитку підприємництва і залучення іноземних інвестицій в лісопилну галузь. У 2018 році Верховна Рада оголосила злочинном контрабанду лісу кругляку, а також встановила обмеження на його внутрішнє споживання у розмірі 25 млн м³.

Для того щоб проаналізувати наслідки впливу мораторію на необроблену сировину, варто порівняти динаміку та індекс приросту заготовлі лісу, обсягів контрабанди, зміни товарної структури продукції лісового комплексу в період дії заборони. Офіційна статистика підтверджує, що експортні обмеження не мали прямого впливу на вирубку лісу. У 2013–2019 рр. обсяг заготовлі лісу-кругляка залишався приблизно на рівні 18–20 мільйонів кубічних метрів (рис. 1). Це набагато нижче встановленого парламентом обмеження на внутрішнє споживання.

Необхідно зауважити, що мораторій на експорт необробленої сировини не змінив кількісні показники й об'єм заготовлі круглого лісу, але призначення вирубок змінилося з прямого експорту сировини на внутрішнє споживання й забезпечення сировиною деревообробної і меблевої промисловості.

Турбує частка «санітарних рубок» у структурі вирубок (у період з 2010 до 2020 року зростає з 55% до 75%). Якщо враховувати площу «рубок догляду», то їх сумарна частка у структурі рубок становить від 79% у 2010 році до 87% у 2020 році. За даними Державного агентства лісових ресурсів України (далі – ДАЛРУ), виявлених випадків незаконних вирубок стає щороку менше.

Дослідження, опубліковані у 2018 році неурядовою організацією «Earthsight» висвітлює проблем у даній сфері. За її даними « ЄС, без сумніву, є найбільшим місцем експорту української деревини, що становить 70% від загального обсягу. Закупівлі ЄС різко зростають, досягнувши 1 млрд євро у 2017 році. ... щонай-

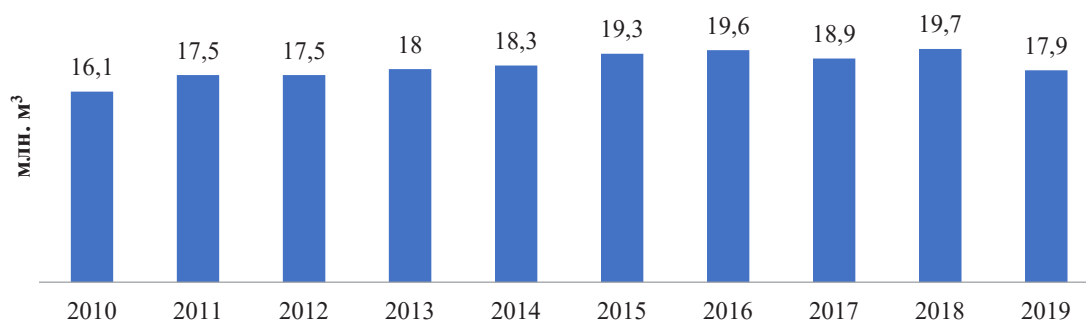

Рис. 1. Обсяги заготовлі лісу-кругляка в Україні у період 2010–2019 рр., млн м³

Джерело: розроблено авторами за даними державної служби статистики [1]

менше 40% цього лісу було заготовлено або продано з використанням недостатньо прозорих схем. Дані також демонструють, що Україна – це найбільший постачальник деревини високого ризику в ЄС зі значними обсягами, що перевищують обсяги всіх тропічних країн Латинської Америки, Африки та Південної Азії» [5].

Незаконна вирубка становить 10–30% від загального обсягу лісозаготівлі в усьому світі, а за деякими оцінками навіть 20–50%, якщо враховувати легалізацію незаконної деревини; при цьому зростає роль організованої злочинності. В Україні відсоток сировини заготовленої за недостатньо прозорими схемами за загальнодоступними даними становить менше 1%, у 2019 році об'єм таких вирубок перевищив 118 тис. м³, а в наступні роки почав поступово знижуватися [4].

Після загострення уваги міжнародних експертів на проблемі вирубки та експорту лісу уряд України вжив ряд заходів для стабілізації ситуації:

1. Збільшилася кількість перевірок у лісовій галузі. Проведені перевірки виявили площі, де заготівля деревини відбувалася недостатньо прозоро, а також підтвердили факт недостатнього контролю за лісгосподарствами у період 2010–2018 рр.;

2. Посилився контроль за митним оформленням деревини;

3. Почалися перевірки законності «санітарних» вирубок у лісах;

4. Створили єдине державне підприємство «Ліси України» та почали реалізовувати деревину на Українській універсальній біржі.

Забора на експорт необробленої деревини Україною викликала незадоволення закордонних споживачів даної групи товарів. Це призвело до дискусії України та Європейського Союзу з цих питань: «20 червня 2019 року ЄС ініціював процедуру її вирішення шляхом арбітражного розгляду і направив запит про створення Арбітражної групи» [6]. У 2020 році міжнародний Арбітраж задовільнив звернення ЄС й визнав мораторій на експорт недійсним і таким, що дискримінує права іншої сторони. Тому Україна була зобов'язана змінити законопроект відповідно до рішення Арбітражу та відповідно до положень про асоціацію з ЄС. Проте Україна отримала право на заборону вивезення рідкісних порід дерев.

У даному дослідженні розглядається проблема експорту лісу саме до ЄС, тому що у географічній структурі українського експорту деревини країни Європейського Союзу є лідерами за обсягами поставок. Підписання Асоціації з ЄС зумовило форсування та диверсифікацію партнерських зв'язків між Україною та країнами Європейського Союзу. Логічним наслідком є стабільна лідируюча позиція ЄС у географічній структурі українського експорту в цілому та деревини зокрема. До країн Європи надходить 79-89% від загального обсягу українського експорту деревини [1].

Серед причин довготривалого існування в Україні явища непрозорого експорту деревини було невирішене питання про торгівлю лісовими ресурсами. У 2019 році Президент України підписав указ, який встановлює норму, що 25% деревини мають продаватися через майданчик Prozorro.Sale. Перевагою торгів Prozorro є онлайн формат з повністю відкритою інформацією про товар та учасників [7]. До впровадження електронних закупівель продаж деревини здій-

снювався за договорами між покупцем і керівником лісового господарства. У 2020 році частка реалізації за прямими угодами становила 40-70% від обсягу ринку залежно від місяця.

Важливим рішенням стало внесення необробленої деревини до переліку товарів, які мають реалізовуватися виключно на організованому товарному ринку. З 2021 року продукція деревообробної промисловості почала реалізуватися на Універсальній українській біржі, що призвело до збільшення відсотку виконання договорів на 38% з 2020 до 2023 року. У цей час внаслідок зростання ціни на деревину зростають податкові надходження до бюджету від продажів та доходи лісових господарств. Новим поштовхом до експорту української деревини стала участь в біржових торгах нерезидентів, що підвищило попит на продукцію та дозволило клієнтам легко знайти постачальника. За інформацією директора Української універсальної біржі: «На перших торгах вже було реалізовано три лоти загальним об'ємом 3000 м³. Участь в торгах взяли, як українські, так і європейські компанії» [13].

Проблемою українського експорту деревини до ЄС є закритий доступ до інформації про сертифікацію лісів. Оскільки для вивезення деревини за кордон необхідні спеціальні фітосанітарні сертифікати та сертифікати походження деревини, то вкрай важливим є чітка й прозора процедура отримання підприємцями вищезгаданих сертифікатів. Крім сертифікатів контролю якості продукції є ще окрема перевірка легальності заготівлі дерев. Вважається, що ділянки, які отримали міжнародний сертифікат Fm/Coc чи Coc (видається після перевірки FSC), є законними й там не відбувається незаконна вирубка. Міжнародна організація FSC звітує, що «станом на 16.10.21 в Україні 3,72 млн га лісів сертифіковано», відносно площі лісів в Україні це 35,7% [8]. Перевірки сертифікованих площ нині потребують вдосконалення. Так само є проблема з публічністю статистичних даних про обсяги сертифікації, яка підтверджує контроль якості деревини, лише в 2020 році почала свою діяльність з публікації статистичних даних для суспільства онлайн платформа «Дія». Таким чином, правове регулювання питання реалізації деревини в Україні на даному етапі потребує розвитку та державної підтримки з врахуванням міжнародних ринкових тенденцій.

Для проведення компаративного аналізу українського внутрішнього та зовнішнього ринків деревини порівняємо їх кон'юнктуру. Суб'єктами національного ринку є ДП «Ліси України», деревопереробні підприємства, меблеві фабрики, трейдери та виробники біопалива. На міжнародному ринку з українськими компаніями співпрацюють як транснаціональні корпорації, які перероблюють сировину та реалізують готову продукцію, так і маленькі фірми, що відправляють ліс на додаткову обробку і продають меблевим фабрикам по вищій ціні.

За даними дослідження «Earthsight» клієнтами, що купували та реалізували вироби з українського лісу є багато відомих компаній. Так, деревина (українського походження), оброблена на румунській фабриці Schweighofer, використовувалася у виробках, що продаються в Ikea. Egger, Swiss-Krono і Kronospan також є постачальниками Ikea і поставляють більшу частину пиломатеріалів, дерев'яних плит і матеріалів для під-

логи, що продаються мережами DIY Wickes і Homebase в Великобританії, Hagebau, Obi і Hornbach в Центральній Європі і французькими мережами Leroy Merlin і Castorama. International Paper випускає папір для друку для HP, Canon і Xerox, що продається в супермаркетах по всій Європі. «Earthsight» виявила, що папір Canon, вироблений на його польському заводі, продають у філіях провідної канцелярської мережі Staples в Німеччині. Вироби, виготовлені з волокна Lenzing, продаються в більшості мережевих магазинів одягу, розташованих на центральних вулицях міст, включаючи H&M» [5].

Якщо проаналізувати попит на ринку необробленої деревини серед країн Європи, то найбільшим імпортером є Австрія (16% частка ринку); вартість закуплених матеріалів – 632 млн дол. Високий попит також у Швеції (14,8%), Німеччині (12%), Фінляндії (9%), Бельгії (6%) та Італії (6%).

Північні європейські країни мають більшу лісистість в порівнянні з Україною, але тим не менш, політика їх урядів спрямована на захист та відновлення лісового фонду, натомість, наша держава не має культури лісорозведення та відновлення насаджень, тому площі рубок з 2010 до 2018 року зросли з 18 тис. м³ до 22,5 тис. м³. У 2019–2020 роках спостерігається незначний спад заготівлі до 20,8 та 19 тис. м³ відповідно. Площа лісів в Україні є вищою за європейські країни, тому країни ЄС зацікавлені у закупівлі як паливної деревини, так і необробленої деревини для виробництва меблів та інших виробів.

Попит на деревину на внутрішньому та зовнішньому ринку є досить великим, а структура і обсяги експорту (рис. 2) показує, що країна не готова забезпечувати світовий ринок лісоматеріалами, оскільки прагне забезпечити ще й внутрішній попит. На 2013 рік ліс-кругляк становив 18% від загального експорту, причому його частка поступово зменшилася до 8,8% у 2016 році, а далі залишалася на позначці 0, оскільки був введений мораторій на експорт. Очевидно, що

українські підприємці підлаштувалися під нові умови торгівлі, адже структура експорту в 2022 році показує зростання продажу у порівнянні з 2013 р. пиломатеріалів на 75,5%, меблів – 27,1%. З 2018 до 2022 року збільшилися обсяги експорту дерев'яної тари, фанери, шкатулок та футлярів, столового посуду.

Обмеження експорту необробленої деревини спричинило зростання деревообробної промисловості. Експорт деревини, виробів з деревини та меблів загалом зріс на третину з 2015 по 2018 рік, а у 2018 році вартість експорту досягла свого піку (\$1,6 млрд). Також Україна майже вдвічі збільшила експорт шпону, фанери, столярних виробів та теслярських будівельних деталей [9]. У період з 2014 до 2019 рр. спостерігалось щорічне зростання лісопилного та стругального виробництва. Обмеження експорту лісу-кругляку стимулювало іноземних інвесторів та місцевих підприємців переорієнтуватися з сировинного експорту на рівень напівфабрикатів або продукції. Виробництво меблів отримало додаткові переваги на внутрішньому ринку після інфляції 2013–2014 рр. Оскільки імпорتنі меблі стали дорогими, попит на товари вітчизняного виробника зріс й це дало можливість нарощувати потужності виробництва й обсяги реалізації.

Більшість економістів схиляються до думки, що для України експорт сировини є проблемою, тож підвищення обробки деревини для національної економіки, безумовно, є позитивною тенденцією. Однак протекціонізм у цьому питанні викликає критику європейських підприємств, які зацікавлені у імпорті української деревини.

Мораторій на експорт кругляку стимулював іноземних інвесторів вкладати капітал у деревообробну галузь, адже очікувалося, що ціна на сировину знизиться за рахунок заборони вивезення і утворення надлишку на складах та в державних лігоспах. Натомість, за даними звіту Держлісагентства за 2017 рік «продали на внутрішній ринок 12,63 тис. кубометрів деревини

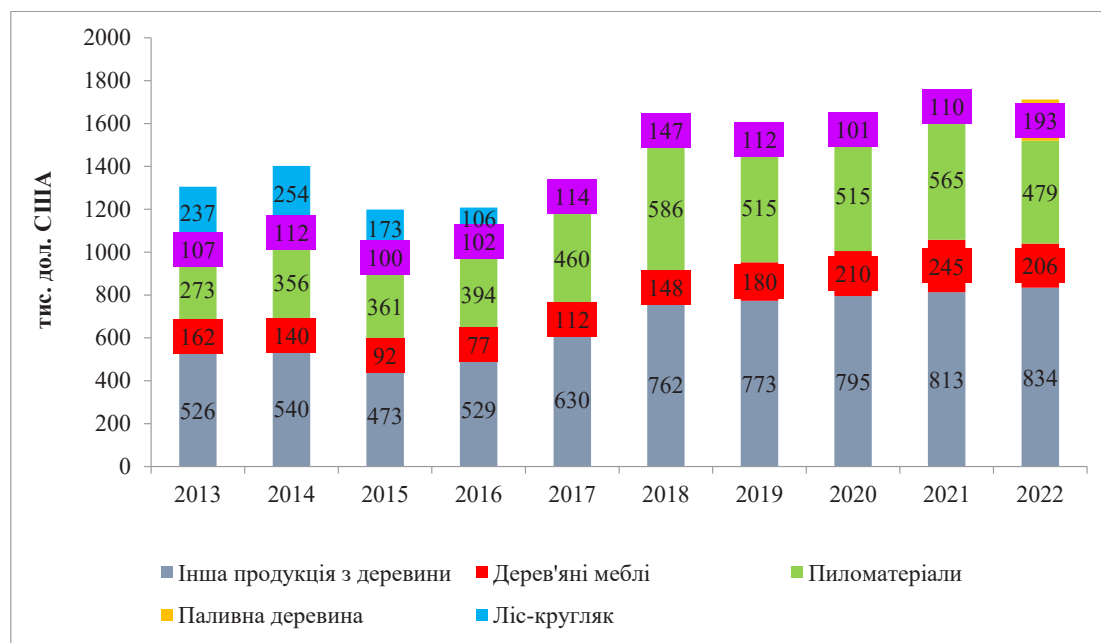

Рис. 2. Експорт деревини, виробів з дерева та меблів (2013–2022 рр.), тис. дол. США

Джерело: розроблено авторами на основі [1; 9]

на загальну вартість в 10,1 млрд грн». При зростанні заготівлі лісу на 8,25%, вартість продукції зросла відразу на 25% [4].

У 2022 році відповідно до звіту «заготовлено близько 13,5 млн м³ лісоматеріалів. На внутрішній ринок реалізовано 10,9 млн м³ лісоматеріалів. Загальний обсяг реалізованих лісоматеріалів у діючих оптових цінах (без ПДВ) становив близько 18,9 млрд грн. Середньозважена вартість одного знеособленого кубометра лісоматеріалів у 2022 році становила 1740 грн (без ПДВ), що на 327 грн або (або 23%) більше, ніж за аналогічний період минулого року [4].

Офіційне пояснення повідомляє, що останні роки у лісах України поширилися хвороби, лісові господарства змушені були сконцентруватися на вирубці хворих дерев. Відповідно плани на заготівлю деревини були скореговані. Як результат – дефіцит здорового пиловника, і наслідок – підняття цін на нього [10].

На жаль, діяльність Державного агентства лісових ресурсів України залишається серед основних корупційних ризиків у галузі деревообробки за версією експертної організації StateWatch [11]. Однак зі створенням ДП «Ліси України» відзначається покращення контролю над операціями купівлі-продажу деревини та ринковим середовищем.

Основним чинником, що стримує розвиток експорту України, є війна. Ліси, виробничі потужності, склади підприємств та маршрути перевезення готової продукції щодня перебувають під загрозою знищення внаслідок обстрілів. Також ускладнюють ситуацію перебої в електропостачанні та потреба встановлення на підприємствах додаткових джерел живлення. Військовий стан впливає на іноземних інвесторів, які не готові вкладати кошти у ризиковий бізнес, особливо це стосується північних та східних областей, які межують із зоною бойових дій. У деревообробній галузі також відзначається дефіцит кадрів, адже працюють на підприємствах переважно чоловіки, які з початку війни пішли захищати країну, а для навчання нових фахівців потрібен час. На жаль, більшість деревообробних підприємств залежать саме від людської праці, адже для повної автоматизації процесів заготівлі та виготовлення продукції потрібні значні фінансові інвестиції, які можуть дозволити лише великі підприємства.

Культура посадки та відновлення лісового покриву в Україні потребує удосконалення. Середній вік дерев, що зростають в українських лісах перебуває на рівні у 60 років, що вказує на потребу більш інтенсивного висадження нових саджанців, адже щороку заготівля лісу зменшує загальну площу лісів на 382-445 тис. га., що становить 4-5% від загальної площі лісового фонду. Наведений графік динаміки площі лісовідновлення та лісорозведення свідчить не лише про недостатню кількість висаджених дерев, адже становить 15-11% від площі заготівлі, але й показує негативний приріст насаджень. Частка площі лісовідтворення відносно загальної площі лісів навіть менша 1% і у період з 2010 до 2020 року цей показник скорочується з 0,7% до 0,4%. Запас деревини в нашій державі оцінюється в 2,1 млрд га і це доволі високий показник, проте за умови подальшого надмірного споживання ресурсу без його відновлення Україна ризикує втратити можливість використання ділової деревини по причині її відсутності. На жаль, у 2010–2020 рр. спостерігалася не

лише загальна негативна динаміка відтворення площі лісів України, а й зменшення площі створення нових лісів з 27,8 тис га у 2010 році до 2 тис. га у 2020 році.

Влітку 2021 року Президент України підписав указ про старт проекту «Зелена країна», суть якого полягає у висадці 1 мільярда саджанців дерев протягом 3 років. Зважаючи на загрозливо низькі показники лісовідтворення цей крок є досить раціональним, хоч і короткостроковим і не вирішує всіх наявних проблем пов'язаних зі скороченням лісового фонду України.

Проекти з відновлення лісового фонду впроваджуються більшістю країн світу, наприклад у Польщі з 2002 року діє урядова програма збільшення лісисотості. Програма передбачає заліснення 1,5 млн га постлісськогосподарських угідь до 2050 року, з яких 680 тис. га будуть заліснені на першому етапі до 2020 року. Це означає збільшення частки лісу до 30% і 33% відповідно [12].

Україна теж потребує розвитку національної культури збереження, відновлення та раціонального використання лісових ресурсів. Державні лісництва повинні мати плани як мінімум на 10 років з висадки дерев на підконтрольній території. Можливим сценарієм є субсидювання програм з озеленення країни, щоб привернути увагу суб'єктів господарювання лісової галузі.

Висновки. Становлення України як експортера лісових ресурсів на ринку Європи обмежує ряд економічних та політичних проблем, серед яких війна, окремі питання експорту, відсутність потужних промислових центрів з деревообробки в Україні, складність процедури отримання сертифікації. До основних проблем та перспективних шляхів покращення ситуації у даному секторі належать наступні:

1. Під час війни на мікрорівні кожне підприємство повинно шукати можливості для оптимізації роботи, навчання нових працівників, диверсифікації товарної структури експорту. Також необхідно брати участь в грантах міжнародних організацій та бути відкритими до співпраці з новими партнерами.

2. У структурі українського експорту переважає продукція з низькою доданою вартістю. Результати проведеного дослідження показують, що мораторій на експорт лісу-кругляку, введений у 2015 році був заходом протекціонізму для прискорення розвитку деревообробної промисловості та стимулювання створення продукції з високою доданою вартістю. Статистичні дані демонструють приріст на 43% експорту пиломатеріалів з мінімальним ступенем обробки у 2020 році в порівнянні з 2015 р. Виробництво меблів відповідає лише 13% у загальній структурі експорту України у 2020 р., тоді як пиломатеріали складають 32%, що вказує на невідповідність результатів поставленим цілям.

3. Позитивним наслідком структурних змін всередині країни є формування ринку деревини, створення ДП «Ліси України» та реалізація деревини на біржі з участю як резидентів, так і нерезидентів, що підвищує попит на продукцію деревообробної промисловості.

4. Обмеженість доступу до інформації про заготівлю, сертифікацію та відтворення лісів. Одним із напрямів розвитку лісової галузі в Україні є створення статистичних баз даних із відкритим доступом до даних про заготівлю, сертифікацію, продаж і використання деревини.

5. Товарна структура експорту. Для розвитку економіки та повоєнного відновлення підприємці мають сфо-

кусуватися на експорті продукції з високою доданою вартістю, наприклад, дизайнерські меблі, конструкції для будівництва, дерев'яні пелети як біологічне паливо або елементи інтер'єру.

6. Низький рівень відновлення лісового фонду України. Для вирішення даного питання необхідне масштабне фінансування та запровадження державних програм із відновлення наявних й створення нових лісів, щоб збільшувати запас деревини й мати можливість використовувати наявні ресурси у внутрішньому виробництві й сприяти розширенню діапазону збуту на зовнішні ринки.

7. Цінова політика ДАЛРУ. Високі ціни на придбання деревини знижують ефективність виготовлення

продукції лісопромислового комплексу. Нині наявна низка проблем функціонування і розвитку вітчизняної промисловості, тому для її підтримки, а також збереження лісового фонду уряд повинен розробити чітку довгострокову стратегію використання наявних ресурсів і переглянути встановлені ціни.

У деревообробній галузі є потенціал для розвитку та збільшення прибутків від операційної діяльності як на внутрішньому, так і закордонному ринках, оскільки існує попит на українську деревину. Перспективним шляхом досягнення стратегічних цілей щодо розвитку вітчизняного експорту деревини та продукції лісопереробки є об'єднання зусиль Верховної Ради, уряду, ДАЛРУ, митниці та суб'єктів господарювання в Україні.

Література:

1. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.09.2023).
2. База даних статистики Європейського Союзу. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 25.09.2023).
3. Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15#Text> (дата звернення: 25.09.2023).
4. Офіційний звіт ДАЛРУ за 2019 рік. URL: <http://surl.li/uqhh> (дата звернення: 25.09.2023).
5. Earthsight Complicit in Corruption. URL: <https://www.earthsight.org.uk/media/download/784> (дата звернення: 25.09.2023).
6. Кондратенко М. Мораторій на експорт лісу-крухляка до ЄС: арбітраж виніс рішення. 2020. URL: <https://www.dw.com/uk/moratorii-na-eksport-lisu-kruhliaka-do-yes-arbitrazh-vynis-rishennia/a-55919247> (дата звернення: 25.09.2023).
7. Каневський Г. На ринку лісу нова монополія? 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/27/676297/> (дата звернення: 25.09.2023).
8. FSC facts and figures in Ukraine. Forest Stewardship Council. 2023. URL: <https://ua.fsc.org/ua-uk/fsc-facts-figures-in-ukraine> (дата звернення: 25.09.2023).
9. Ангел Є. Хто виграв на конфлікті з ЄС: які наслідки мав мораторій на експорт деревини. 2021. URL: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2021/04/6/7121790/> (дата звернення: 25.09.2023).
10. Дубровик-Рохова А. Парадокс – ціна зростає. 2019. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/paradoks-cina-zrosla> (дата звернення: 25.09.2023).
11. Аналітики назвали ТОП-10 корупційних ризиків під час реалізації деревини державними лісгоспами. 2020. URL: <https://statewatch.org.ua/publications/analityky-nazvaly-top-10-koruptsiynykh-ryzykiv-pid-chas-realizatsii-derevyny-derzhavnymy-lishospamy/> (дата звернення: 25.09.2023).
12. Zajac S. The national programme of increasing forest cover: a polish model of rationalisation of country's natural space structure and development of rural areas. FAO. 2020. URL: <https://www.fao.org/3/XII/0184-C1.htm> (дата звернення: 25.09.2023).
13. Українська універсальна біржа. 2023. URL: <https://www.uub.com.ua/> (дата звернення: 25.09.2023).

References:

1. State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed September 25, 2023).
2. EU database. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat> (accessed September 25, 2023).
3. Law of Ukraine «On the peculiarities of state regulation of the activities of business entities related to the sale and export of timber». Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2860-15#Text> (accessed September 25, 2023).
4. Official report of the State Agency of Forest Resources of Ukraine on 2019. Available at: <http://surl.li/uqhh> (accessed September 25, 2023).
5. Earthsight Complicit in Corruption. Available at: <https://www.earthsight.org.uk/media/download/784> (accessed September 25, 2023).
6. Kondratenko M. (2020) Moratorii na eksport lisu-kruhliaka do YeS: arbitrazh vynis rishennia [Mortatorium on the export of roundwood to the EU: the arbitration issued a decision]. Available at: <https://www.dw.com/uk/moratorii-na-eksport-lisu-kruhliaka-do-yes-arbitrazh-vynis-rishennia/a-55919247> (accessed September 25, 2023).
7. Kanievskiy H. (2021) Na rynku lisu nova monopoliiia? [A new monopoly on the timber market?]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/27/676297/> (accessed September 25, 2023).
8. FSC facts and figures in Ukraine. Forest Stewardship Council (2023). Available at: <https://ua.fsc.org/ua-uk/fsc-facts-figures-in-ukraine> (accessed September 25, 2023).
9. Anhel Ye. (2021) Khto vyhrav na konflikti z YeS: yaki naslidky mav moratorii na eksport derevyny [Who won the conflict with the EU: what were the consequences of the moratorium on wood exports]. Available at: <https://www.euointegration.com.ua/experts/2021/04/6/7121790/> (accessed September 25, 2023).
10. Dubrovik-Rokhova A. (2019) Paradoks – tsina zrosla [Paradox – the price has increased]. Available at: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/paradoks-cina-zrosla> (accessed September 25, 2023).
11. Analityky nazvaly TOP-10 koruptsiynykh ryzykiv pid chas realizatsii derevyny derzhavnymy lishospamy [Analysts named the TOP-10 corruption risks during the sale of wood by state forestry farms] (2020). Available at: <https://statewatch.org.ua/publications/analityky-nazvaly-top-10-koruptsiynykh-ryzykiv-pid-chas-realizatsii-derevyny-derzhavnymy-lishospamy/> (accessed September 25, 2023).
12. Zajac S. (2020) The national programme of increasing forest cover: a polish model of rationalisation of country's natural space structure and development of rural areas. Available at: <https://www.fao.org/3/XII/0184-C1.htm> (accessed September 25, 2023).
13. Ukrainian Universal Exchange (2023). Available at: <https://www.uub.com.ua/> (accessed September 25, 2023).